

I Źródła prawa międzynarodowego.

Jan, Prezes polskiego SN został zaproszony jako sędzia *ad hoc* do MTS. Orzekając jedynie w sprawach krajowych ma on niemałe trudności w zakwalifikowaniu następujących instrumentów jako podstaw orzeczniczych Trybunału:

- a) Artykuł napisany przez doświadczonego naukowca w Cambridge Journal of International Law,
- b) Projekt Konwencji przygotowany przez Komisję Prawa Międzynarodowego,
- c) Orzeczenie Sądu Najwyższego jednego z państw stron sporu zawisłego przez MTS,
- d) Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych,
- e) Traktat, którego stroną jest tylko jedno z państw stron sporu zawisłego przed MTS,
- f) Wcześniejsze orzeczenie MTS.

Wspomóż Jana wskazując źródła prawa międzynarodowego, które powinien uwzględnić podczas rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed MTS.

II Konstytucja RP

- a) **Jakie rodzaje źródeł prawa międzynarodowego zostały wskazane w Konstytucji RP?**
- b) **Jakie kategorie umów międzynarodowych wyróżnia Konstytucja RP? Czy jest to katalog zamknięty?**
- c) **Jaka hierarchia źródeł prawa międzynarodowego w porządku wewnętrznym została przewidziana w Konstytucji RP?**
- d) **Jakie reguły kolizyjne należy zastosować w razie kolizji pomiędzy: a) umową międzynarodową ratyfikowaną za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie a ustawą, b) umową międzynarodową zatwierdzoną przez Radę Ministrów a ustawą, c) ratyfikowaną umową międzynarodową a ustawą, d) zwyczajem a ustawą?**
- e) **Jakie są przesłanki bezpośredniego stosowania umowy międzynarodowej wg Konstytucji RP?**

[...]

Art. 9.

Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego.

(...)

Rozdział III

ŹRÓDŁA PRAWA

Art. 87.

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Art. 88.

1. Warunkiem wejścia w życie ustaw, rozporządzeń oraz aktów prawa miejscowego jest ich ogłoszenie.
2. Zasady i tryb ogłaszania aktów normatywnych określa ustawa.
3. Umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie są ogłaszane w trybie wymaganym dla ustaw. Zasady ogłaszania innych umów międzynarodowych określa ustawa.

Art. 89.

1. Ratyfikacja przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej i jej wypowiedzenie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, jeżeli umowa dotyczy:
  - 1) pokoju, sojuszy, układów politycznych lub układów wojskowych,
  - 2) wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji,
  - 3) członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacji międzynarodowej,

- 4) znacznego obciążenia państwa pod względem finansowym,
- 5) spraw uregulowanych w ustawie lub w których Konstytucja wymaga ustawy.

2. O zamiarze przedłożenia Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji umów międzynarodowych, których ratyfikacja nie wymaga zgody wyrażonej w ustawie, Prezes Rady Ministrów zawiadamia Sejm.
3. Zasady oraz tryb zawierania, ratyfikowania i wypowiedzania umów międzynarodowych określa ustawa.

Art. 90

1. Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach.
2. Ustawa, wyrażająca zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, jest uchwalana przez Sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz przez Senat większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
3. Wyrażenie zgody na ratyfikację takiej umowy może być uchwalone w referendum ogólnokrajowym zgodnie z przepisem art. 125.
4. Uchwałę w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację podejmuje Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Art. 91.

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.
2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową.
3. Jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami.

Art. 92.

1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.
2. Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1, innemu organowi.

Art. 93.

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.
2. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.
3. Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

(...)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Art. 188.

Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach:

- 1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
- 2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,

- 3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
- 4) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
- 5) skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1.

III Pojęcie traktatu

Czy poniższy instrument prawny można zakwalifikować jako: a) umowę międzynarodową (traktat) w rozumieniu prawa międzynarodowego, b) traktat w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów (art. 2 ust. 1 lit. a „traktat” oznacza międzynarodowe porozumienie między państwami, zawarte w formie pisemnej i regulowane przez prawo międzynarodowe, niezależnie od tego, czy jest ujęte w jednym dokumencie, czy w dwóch lub więcej dokumentach, i bez względu na jego szczególną nazwę)?

- a) Rozmowa telefoniczna pomiędzy premierem Finlandii i Danii, w której premier Finlandii w zamian za zapłatę dokonaną przez Danię zgodził się na wycofanie skargi wniesionej do MTS (sprawa dotyczyła budowy mostu w cieśninie Wielki Bełt);
- b) Umowa pomiędzy państwem A i państwem B dotycząca zakupu broni, w której zawarto klauzulę, iż stosowanie, interpretacja, utrata mocy obowiązującej będzie determinowana w oparciu o prawo państwa C;
- c) Karta Atlantycka (1941) deklaracja przyjęta przez premiera Wielkiej Brytanii i prezydenta USA określająca wspólne zasady, na których opierają się oni w zakresie polityki narodowej;
- d) Umowa pomiędzy Organizacją Dna Morskiego a norweskim Przedsiębiorstwem Wydobywczym dotycząca zasad eksploatacji minerałów dna morskiego;
- e) Dokument zawierający podsumowanie międzyrządowej konferencji dotyczącej ochrony środowiska morskiego, w tym przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom ze statków;
- f) Porozumienie pomiędzy Tajlandią a Kambodżą odnośnie przedłożenia sporu dotyczącego suwerenności względem świątyni Preah Vihear MTS;
- g) Umowa pomiędzy Indiami a angielską spółką odnośnie budowy elektrowni wodnej na rzece Ganges;
- h) Umowa pomiędzy USA a Japonią odnośnie wynajmu nieruchomości dla japońskiej misji dyplomatycznej w Waszyngtonie.

IV Wskaż, które z zachowań stanowią przejaw „praktyki państw” stanowiącej jeden z elementów niezbędnych dla powstania normy prawa zwyczajowego.

- a) Wypowiedzi dyplomatyczne szefa misji dyplomatycznej RP we Francji;
- b) Aresztowanie osób bądź zatrzymanie statku przez władze państwa nadbrzeżnego (np. służby celne);
- c) Poufne opinie rządowych doradców prawnych;
- d) Oświadczenia prasowe MSZ lub głowy państwa;
- e) Akty prawne przyjmowane przez jednostki samorządu terytorialnego;
- f) Komentarze zgłaszane przez akredytowanych przedstawicieli dyplomatycznych podczas konferencji międzynarodowej, mającej za przedmiot przygotowanie umowy międzynarodowej;
- g) Zachowanie jednostek bądź osób prawnych;
- h) Decyzje władz wykonawczych lub orzeczenia krajowych organów judykacyjnych;
- i) Orzeczenia międzynarodowych sądów i trybunałów;
- j) Praktyka organizacji międzynarodowych (np. w postaci uchwał, rezolucji, decyzji).

V Deklaracje jednostronne państw – Spór pomiędzy Australią a Francją dotyczący testów broni nuklearnej przeprowadzanych w atmosferze przez rząd Francji nad Oceanem Pacyficznym

Rząd Australii, próbując zażegnać spór z Francją za pośrednictwem korespondencji dyplomatycznej, oczekuje jednoznacznej deklaracji rządu francuskiego co do powstrzymania się od dalszego przeprowadzania testów jądrowych w regionie Pacyfiku oraz formalnego zapewnienia, iż dalsze testy nie będą przeprowadzane. Początkowo, władze Republiki Francuskiej podkreślały, że bez względu na protesty Australii i innych państw, nie planują zawieszenia bądź modyfikowania swego programu nuklearnego (maj 1973 r.). Tymczasem, w czerwcu 1974 r. Kancelaria Prezydenta Francji wystosowała komunikat, który stwierdzał iż na obecnym poziomie technologii nuklearnej, program obrony Republiki jest gotowy do przejścia na etap testów podziemnych. Tym samym, testy atmosferyczne zaplanowane na lato 1974 r., w normalnym biegu wydarzeń będą ostatnimi tego typu. Powyższe oświadczenie zostało przekazane przez francuskiego ambasadora Ministerstwu Spraw Zagranicznych Australii. Kolejno, MSZ Francji podczas Zgromadzenia Ogólnego NZ (wrzesień 1974 r.), kolejny raz nadmienił iż poziom technologii jądrowej umożliwia kontynuację testów nuklearnych pod powierzchnią ziemi, dlatego też Francja podjęła wszelkie niezbędne kroki by rozpocząć ich przeprowadzenia na początku przyszłego roku (1975).

Oceń czy deklaracje Prezydenta Francji oraz MSZ Francji mogą stanowić źródło zobowiązania prawnomiędzynarodowego? Wskaż elementy przemawiające za wiążącym charakterem aktów jednostronnych?

VI Uchwały prawotwórcze organizacji międzynarodowych – który z aktów organizacji (organów) międzynarodowych stanowi samodzielne źródło prawa międzynarodowego?

- a) Rezolucja Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych zezwalająca na użycie siły względem państwa naruszającego międzynarodowy pokój;
- b) Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego NZ w sprawie ustanowienia organów doradczych;
- c) Decyzja Rady Bezpieczeństwa w sprawie zamrożenia środków finansowych podmiotów prywatnych podejrzanych o wspieranie terroryzmu;
- d) Akty Organizacji Dna Morskiego (przyjęte na podstawie Części XI Konwencji o prawie morza i Porozumienia Implementującego z 1994 r.) dotyczące eksploracji i eksploatacji dna i podziemia morskiego (niepoddanego suwerenności państw);
- e) Decyzja regulująca procedurę zatrudniania funkcjonariuszy organizacji;
- f) Wyrok Międzynarodowego Trybunału ds. byłej Jugosławii skazujący Pana X.